

به وقت تفکر

در خانه همگام با مدرسه

فارسی (خوانداری) پنجم دبستان

فصل ششم

درس هفدهم

کار و تلاش

عنوان شبکه مفهومی این فصل ، علم و عمل می باشد .

در حقیقت در علم و و عمل، آنچه بر زندگی انسان ها، جلال و مایه، می بخشد، سرمایه ی انسان هاست. این سرمایه همان کار و تلاش است. در بهار زندگانی باید کوشید، زیرا جوانی، زینت پیری است.

حوزه نوشتاری : بازگردانی داستان شعر به نثر ساده

دبستان پسرانه دکتر قریب منطقه ۱۸ آموزش و پرورش تهران

سال تحصیلی : ۹۸-۹۹

- ۱- حضرت سلیمان (ع) در راهی مورچه ای را دید، که پای ملخی را با زور و سختی با خود می برد.
- ۲- مورچه با زحمت و سختی خود را به هر سو می کشید و زیر این بار سنگین هر لحظه خمیده می شد.
- ۳- با بلند شدن هر گرد و خاکی از مسیرش خارج می شد و با وزش هر بادی مانند پر کاه، به سوی پرت می شد.
- ۴- چنان مشغول سعی و تلاش بود که همه کس را به جز خودش فراموش کرده بود.
- ۵- حضرت سلیمان (ع) با خشم گفت: ای فقیر نادان، چرا از پادشاهی سلیمان غافل؟
- ۶- از همین راه برگرد و به قصر پادشاهی من بیا و در سفره ی ما هرچه می خواهی ، بخور
- ۷- چرا این چنین با سختی غذایت را به دست می آوری و تمام عمرت مشغول بار بردنی.
- ۸- اینجا راه عبور است و مردم از این جا می گذرند. مبادا پا بر سرت بگذارند.
- ۹- این بار سنگین را بیهوده با خودت حمل نکن و به خاطر جسمت، جان و روح را آزار نده.
- ۱۰- مورچه گفت: با من کمتر از جشن و میهمانی حرف بزن، زیرا برای مورچگان، قناعت بهتر از میهمانی است.
- ۱۱- نیازمند کسی نیستیم، زیرا خودمان، هم غذا و توشه داریم و هم انبار برای ذخیره کردن آن ها
- ۱۲- من به امید رسیدن به راحتی، رنج می کشم. من این پای ملخ را به صد تا گنج نمی دهم.
- ۱۳- اگر می خواهی همیشه خوشبخت باشی، از مورچه رسم صبر و تحمل را بیاموز.
- ۱۴- در راهی نرو که پای تو را ببندد و کاری نکن که دانایان به تو بخندند و مسخره ات کنند.
- ۱۵- وقتی باید تدبیر داشته باشی، عاقل و آگاه باش. راه امروز را فردا طی نکن.
- ۱۶- در هنگام بهار زندگانی «جوانی» تلاش و کوشش کن؛ زیرا جوانی، زینت پیری است.

پروین اعتصامی

-: نام اصلی او رخشنده است.

-: در سال ۱۲۸۵ در تبریز متولد شد.

-: پدرش از نویسندگان و شاعران به نام دوران خود بود.

-: در سال ۱۳۲۰ درگذشت.

-: آرامگاه او در شهر قم کنار صحن مبارک حضرت معصومه (س) قرار دارد.

واژه نامه:

۱- به راهی در: در راهی

۲- سلیمان: پیامبری که ملک و ثروتمند فراوان داشت و می توانست با حیوانات سخن بگوید.

۳- مور: مورچه

۴- بار گران: بار سنگین

۵- هر دم: هر لحظه

۶- پر کاه: بسیار سبک

۷- راه ... در پیش گرفتن: شروع به طی کردن راه

۸- فارغ: آسوده

۹- کای: مخفف «که ای»

۱۰- مسکین: بیچاره، نیازمند

۱۱- ملک: پادشاهی

۱۲- خونابه خوردن: خون دل خوردن

۱۳- میازار: آزارنده

۱۴- سور: میهمانی، جشن

۱۵- قناعت: قانع بودن

۱۶- توشه: آذوقه ی سفر

۱۷- کامکاری: پیروزی، خوشبختی

۱۸- بردباری: صبر، شکیبایی

۱۹- هشیاران: دانایان

۲۰- گه: مخفف گاه

۲۱- تدبیر: چاره اندیشی

۲۲- بینا: در اینجا یعنی آگاه

۲۳- مسپار: طی نکن

۲۴- پیرایه: زینت و زیور

درست و نادرست

(۱) بار سنگین، پشت مور را خمیده کرده بود. درست

(۲) حضرت سلیمان رفتار مورچه را تحسین کرد. نادرست

۳) مورچه، بردبار و قانع بود. درست

درک مطلب:

۱- سلیمان، مور را از چه اتفاقی ترساند؟

این که در آن راه، رهگذران پایشان را روی مورچه بگذارند.

۲- وقتی که سلیمان مور را دید، او به چه کاری مشغول بود؟

تلاش برای بردن پای یک ملخ

۳- چرا مور دعوت سلیمان را نپذیرفت؟

زیرا به روزی خود قانع بود و کار و کوشش را به مهمانی رفتن ترجیح می داد.

۴- چه زمانی برای تلاش و کوشش مناسب است؟

دوران جوانی

۵- مور، چه کاری را بهتر می دانست؟

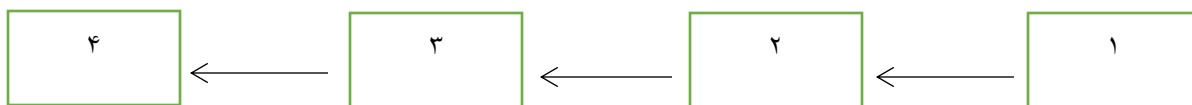
تلاش و کوشش، امید به راحتی و قناعت به داشته ها

واژه آموزی

بازگردانی شعر به نثر:

یکی از کارهای آسان برای تمرین نویسندگی، برگردان شعر به نثر است. در نثر (نوشته ی عادی) نظم و ترتیب رعایت شده است.

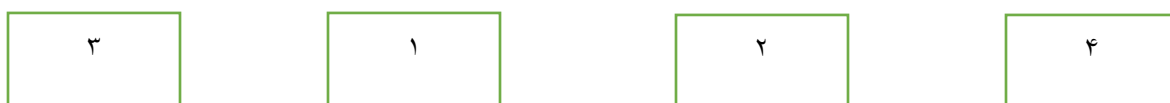
ترتیب ساده ی قرار گرفتن واژه ها، در نثر، مانند نمونه ی زیر است.

مثال: سلیمان در راهی، موری دید.

اما در شعر، ترتیب قرار گرفتن واژه ها، دگرگون می شود.

مانند نمونه ی زیر

مثال: به راهی در، سلیمان دید موری

نمایش:

داستان درس « کار و تلاش » را به صورت نمایش اجرا کنید. برای اجرای مناسب و جذاب تر، لازم است به نکات

زیر، توجه شود:

(۱) صحنه پردازی: فضای مناسب برای اجرا و تناسب آن با محتوا، طراحی شود.

(۲) انتخاب نقش: پس از بررسی و بازخوانی داستان، یکی از شخصیت ها را انتخاب کنید.

(۳) اجرای نمایش: پس از تعیین نقش، هر فردی با رعایت ویژگی های شخصیت موردنظر، مسئولیت خود را به

نمایش می گذارد.

(۴) نقد و بررسی: پس از پایان نمایش، درباره ی چگونگی اجرای نقش هر فرد، بحث شود.

بخوان و بیندیش؛

پیام اخلاقی:

- (۱) باید از همه چیز، همه کس و همه جا، چیزی آموخت.
- (۲) همیشه چشم‌ها و گوش‌هایمان برای یادگیری باز باشد.
- (۳) هیچ‌گاه از جست‌وجو کردن و پرسیدن روگردان نباشیم.
- (۴) همیشه از دانایان بپرسیم.
- (۵) پرسیدن تنها راه رسیدن خردمندانه به دانش و معرفت است.
- (۶) خیلی چیزها را نمی‌دانیم و دیگران می‌دانند، یا آیندگان خواهند یافت و همگان هنوز به دنیا نیامده‌اند.

واژه‌نامه‌ی بخوان و ببندیش:

- ۱- فراز: بلندی
- ۲- نشیب: پستی
- ۳- فراز و نشیب: آسانی و سختی
- ۴- مکتب‌خانه: مدرسه‌های قدیمی
- ۵- زمزمه: آهسته صحبت کردن
- ۶- خوارزم‌شاه: پادشاه سلسله‌ی خوارزمشاهیان
- ۷- اخترشناسی: ستاره‌شناسی
- ۸- حکمت: علم و دانش
- ۹- چرخ زندگی را گرداندم: اداره کردن زندگی
- ۱۰- ارجمند: گرامی

۱۱- کسب: به دست آوردن

۱۲- معرفت: شناخت

۱۳- مهرگان: جشن ایرانیان باستان که در دهم مهر ماه برگزار می شد.

۱۴- خفتن: خوابیدن

۱۵- عزم سفر: قصد سفر

۱۶: عالم: دانشمند

۱۷: دیار: سرزمین

درک و دریافت:

۱) منظور از « همه چیز را همگان دانند» چیست؟

هیچ کس تمام علم و دانش را نمی داند. هر کدام از انسان ها بخشی از دانش را فرا می گیرند. در نتیجه « همه چیز» را «همه» می دانند.

۲) مکتب خانه ها را با مدرسه های کنونی مقایسه کنید؟

مکتب خانه: جایی بود که تعدادی از بچه ها (دختر و پسر) به آنجا می رفتند تا درس بخوانند. روی زمین، دور هم می نشستند و درس های خاصی را می آموختند. دانش آموزان هزینه ای برای تحصیل پرداخت نمی کردند. اما به جای آن محصولات خانگی خود را برای معلم می بردند.

مدرسه های امروز: دانش آموزان روی صندلی یا نیمکت می نشینند. مدارس دخترانه یا پسرانه از هم جدا هستند، در هر پایه ی تحصیلی دروس همان پایه تدریس می شود تعداد مدارس در شهرها زیاد است.

۳) چه چیزهایی راهنمای ابوریحان برای موفقیت بودند؟

دانش و محبت پدر و مادرش، اشتیاق به پرسش و پژوهش، پرسش از دانایان و فراگرفتن مطالب از دانشمندان، استراحت و غذاخوردن به اندازه ی نیاز.

۴) راه ورود به سرزمین های ناشناخته، چیست؟

سفر کردن، دیدن انسان ها و شرایط و فرهنگ های جدید، کسب علم و معرفت از همه و حتی آموختن زبان های سرزمین های دیگر.

۵) جمله ی « همه جا محل یادگیری است » یعنی چه؟

هر جا و هر محیطی، ویژگی های جدید و چیزهای متفاوتی برای کشف و آموختن دارد. انسان باید با دقت و روحیه ی جست و جوگر، همه چیز را بنگرد و از هر کس دانش بیاموزد.

حکایت:

این حکایت با کدام یک از مثل ها ارتباط دارد؟

✓ راستی، راه نجات است.

نیایش:

۱- این درختان مانند انسان های خاکی، دست هایشان را از زمین بالا برده اند.

۲- با زبان سبز (برگ درختان) و دست دراز (شاخه ی درختان) از دل خاک، به راز و نیاز مشغول اند.

واژه نامه حکایت و نیایش:

۱- راهزن: دزد

۲- صادق: راستگو

۳- یک دل: همدل

۴- خاکیان: انسان ها، مردم

۵- دست ها بر کرده اند: دست هایشان را بلند کرده اند.

۶- خاکدان: این جهان

۷- ضمیر: باطن

۸- رحمت: مهربانی

۹- بازمگیر: پس نگیر

۱۰- پرتو: نور، روشنایی

۱۱- معرفت: دانایی

۱۲- روشن دار: روشن کن

۱۳- بپرور: پرورش بده

۱۴- ملکا: ای پادشاه موجودات

۱۵- غافلان: ناآگاهان

نگارش :

در تبدیل شعر به قصه، نکات زیر را، رعایت کنید:

الف) موضوع اصلی شعر و شخصیت های داستان را حفظ کنید.

- ب) زمان و مکان، رویدادها را بیان کنید.
- ج) در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسید.
- د) برای داستان، شروع و پایان مناسبی بنویسید.
- ه) از تخیل، برای جذابیت داستان، استفاده کنید.
- ی) نام مناسبی برای داستان، انتخاب کنید.
- و) از نشانه‌های مناسب نگارشی، استفاده کنید.
- ن) داستان شعر « کار و تلاش » را به نثر ساده، بنویسید.